

Kontrola substancji niebezpiecznych w regionie Morza Bałtyckiego

Control of hazardous substances in the Baltic Sea Region COHIBA

Zgodnie z ustalonym w trakcie Spotkania Ministrów w dniu 15 listopada 2007 w Warszawie Bałtyckim Planem Działań HELCOM (BSAP) kraje bałtyckie podjęły zobowiązanie osiągnięcia celu doprowadzenia stężeń substancji niebezpiecznych w niewielkim stopniu odbiegających od naturalnego poziomu.

Tym samym istotną częścią przyjętego Planu Działań jest identyfikacja i charakterystyka źródeł emisji do wód substancji niebezpiecznych z uwagi na stan Morza Bałtyckiego oraz rozwijanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie ograniczania emisji tych substancji. Podstawą realizacji działań mają być narodowe programy wykonawcze w tym zakresie, które powinny być wdrożone do 2010 roku.

Mając na względzie stawiane krajom bałtyckim wyzwania, celem nadrzędnym projektu COHIBA jest wsparcie wdrożenia BSAP w zakresie substancji niebezpiecznych i opracowania wspólnych działań dla osiągnięcia tego celu. Projekt odnosi się do 11 substancji/grup substancji niebezpiecznych, które zostały określone w BSAP jako mające specjalne znaczenie dla Morza Bałtyckiego z uwagi na potencjał zagrożenia wynikający z charakteru środowiskowego tych substancji.

Substancje niebezpieczne dla środowiska Morza Bałtyckiego (BSP)

- Dioksyny (PCDD), furany (PCDF), polichlorowane bifenyle
- związki trójbutyllocyny (TBT)
- związki trójfenyllocyny (TPhT)
- eter pentabromodifenylowy (pentaBDE),
- eter oktabromodifenylowy (oktaBDE),
- eter dekabromodifenylowy (dekaBDE),
- sulfonian perfluorooktanu (PFOS),
- kwas perfluorooktanowy (PFOA),
- heksabromocyklododekan
- nonylofenol / etoksylaty nonylofenolu (NP / NPE),
- oktylofenol (OP) / etoksylaty oktylofenoli (OPE),
- krótkołańcuchowe parafiny chlorowane (SCCP),
- średniołańcuchowe parafiny chlorowane (MCCP),
- endosulfan,
- rtęć (Hg)
- kadm (Cd)

W projekcie COHIBA uczestniczą partnerzy ze wszystkich krajów regionu bałtyckiego. Jednocześnie w projekcie ujęte są działania, które obecnie są realizowane w krajach bałtyckich oraz te, które mogą być zrealizowane w przyszłości. Projekt ma przez to silny charakter międzynarodowy oraz stanowi podstawę do podejmowania decyzji w zakresie wspólnych działań na rzecz czystego i bezpiecznego Bałtyku. Projekt składa z sześciu Pakietów Zadaniowych. Każdy Pakiet zadaniowy posiada lidera, który jest odpowiedzialny za zarządzanie i monitorowanie zadań.

1. Zarządzanie projektem (lider Finnish Environment Institute SYKE);
2. Komunikacja i informacja (lider sekretariat HELCOM-u);
3. Innowacyjne podejście do kontroli substancji niebezpiecznych (lider Finnish Environment Institute SYKE);
4. Identyfikacja źródeł oraz oszacowanie ładunków i oddziaływań w obszarze Morza Bałtyckiego (lider Swedish Environmental Research Institute IVL);
5. Kosztowo-efektywne możliwości ograniczania zrzutów, emisji oraz strat substancji niebezpiecznych (lider Federal Environment Agency, Niemcy);
6. Budowa potencjału realizacji działań oraz transfer wiedzy (lider Baltic Environment Forum BEF).

Głównymi celami projektu są:

- identyfikacja źródeł wybranych substancji niebezpiecznych, dla których obecnie dostępna informacja jest niewystarczająca. W tym celu przeprowadzone mają być pilotowe badania ścieków odprowadzanych z oczyszczalni ścieków komunalnych oraz ścieków przemysłowych, jak również odcieków ze składowisk oraz wód burzowych dla obiektów wybranych we wszystkich krajach regionu Morza Bałtyckiego;
- rozwój dobrych praktyk kosztowo-efektywnego monitoringu wód opartego na metodzie pełnej oceny odprowadzanych ścieków i wód (Whole Effluent Assessment -WEA);
- analizy przepływów gałęziowych dla substancji niebezpiecznych w gospodarce obejmującej określenie wielkości uwalnianych substancji w procesach produkcyjnych, ilości wytwarzanych substancji jako produktów, wielkości ich zastosowania i wykorzystania w produkcji wyrobów i usługach, oceny ilościowej ilości uwalnianych do środowiska substancji oraz oceny wielkości wprowadzanych do Morza Bałtyckiego ładunków substancji niebezpiecznych;
- opracowanie rekomendacji w zakresie środków zarządzania procesami przemysłowymi, konsumpcją oraz gospodarką komunalną, jak również oceny osiąganych efektów oraz oszacowania ich efektywności kosztowej. Rekomendacje zostaną opracowane na podstawie przeprowadzonych studiów pilotowych w wybranych przedsiębiorstwach przemysłowych i komunalnych;
- transfer wiedzy i dobrych praktyk do krajów wschodniej części regionu Bałtyckiego oraz budowa potencjału zarówno administracji, jak i przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie kontroli emisji do środowiska substancji niebezpiecznych.

Realizacja projektu wzmocni możliwości krajów regionu Morza Bałtyckiego do spełnienia ich międzynarodowych zobowiązań związanych z wdrażaniem Europejskiej Strategii Morskiej oraz Ramowej Dyrektywy Wodnej. Przyczyni się także do realizacji krajowych działań w zakresie identyfikacji oraz kontroli źródeł emisji substancji niebezpiecznych zgodnie z celami całkowitej eliminacji emisji tych substancji określonych jako priorytetowe przez HELCOM i Unię Europejską do roku 2010.

Działania w ramach projektu oraz jego rezultaty będą przedmiotem spotkań wszystkich 10 sygnatariuszy HELCOM-u w sferze zarówno politycznej, jak i zagadnień merytorycznych. Zapewni to tym samym trwałość wykorzystania rezultatów projektu. Projekt w pełni wykorzystuje wyniki uzyskane w innych projektach HELCOM oraz projektach naukowo-badawczych Unii Europejskiej, realizując działania, które zostały przez kraje Bałtyckie zidentyfikowane jako konieczne w trakcie dwuletniego okresu wypracowania BSAP. Projekt jest wspierany przez Strony HELCOM.

Rezultatami projektu będą:

- usystematyzowana wiedza na temat źródeł, emisji oraz oddziaływania substancji niebezpiecznych w regionie Morza Bałtyckiego,
- techniczne poradniki oraz dokumenty źródłowe, które będą mogły być wykorzystane w praktyce działania przedsiębiorstw w zakresie ograniczania emisji do środowiska substancji niebezpiecznych,
- rekomendacje dla HELCOM-u w zakresie wykorzystania testów toksyczności w analizie i ocenie stanu jakości wód odprowadzanych do środowiska w ramach monitorowania środowiskowego, jak również do zastosowania w innych regionach (na przykład obszar konwencji OSPAR),
- raporty ze studiów pilotowych w wybranych instalacjach przemysłowych i komunalnych, jako źródło wiedzy, którą będzie można wykorzystać w innych podobnych instalacjach w Polsce i Europie.

Należy podkreślić, że rezultaty przeprowadzonej identyfikacji źródeł emisji oraz sposobów kontroli emisji substancji niebezpiecznych będą stanowiły cenną informację dla wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej również w krajach poza regionem Morza Bałtyckiego. Wyniki projektu mogą być wykorzystane w krajach nie należących do Unii Europejskiej, w tym Rosji Ukrainy, Białorusi.